

2003-02-12
dnr 38/03

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR REGISTERNÄMNDEN FÖR ÅR 2002; M.M.

1. INLEDNING

Enligt 1 § förordningen (1996:730) med instruktion för Registernämnden har nämnden till uppgift att

1. i ärenden om registerkontroll enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627) pröva frågor om utlämnande av uppgifter från polisregister och andra register som omfattas av polisdatalagen (1998:622) samt av övriga uppgifter som Rikspolisstyrelsen (RPS) eller Säkerhetspolisen behandlar enligt polisdatalagen, om de inte ingår i en förundersökning eller särskild undersökning i kriminalunderrättelseverksamhet,
2. pröva frågor om utlämnande av uppgifter i sådana fall som avses i 10 § förordningen (1989:149) om bevakningsföretag m.m.,
3. granska Säkerhetspolisens behandling av uppgifter enligt polisdatalagen (1998:622), särskilt med avseende på 5 § i lagen.

Regeringen uppdrog den 6 november 1997 åt Registernämnden att undersöka vissa frågor rörande hanteringen av personuppgifter i samband med personalkontroll enligt reglerna i 1969 års personalkontrollkungörelse. Nämnden lämnade den 22 december 1998 sin rapport "Personalkontroll den 1 oktober 1969 – den 30 juni 1996" till regeringen i anledning av det uppdraget.

Genom beslut av regeringen den 31 mars 1999 fick nämnden ett fortsatt uppdrag att - i den utsträckning som var möjlig - försöka fastställa de fall där personers anställningsförhållanden hade påverkats negativt till följd av

- a) den registrering av personuppgifter som förekommit i Säkerhetspolisens register (Säpo-registret) och som genom
- b) ett utlämnande av uppgifter ur Säpo-registret påverkat ett pågående anställningsförfarande eller ett redan existerande anställningsförhållande och där detta inte framstår som rimligt med hänsyn till omständigheterna, oavsett att registreringen och utlämnandet rymdes inom det regelverk som gällde vid tiden för handläggningen.

Registernämndens granskningsperiod skulle avse tiden den 1 oktober 1969 – den 30 juni 1996. Nämnden lämnade den 3 oktober 2000 en rapport "Personalkontroll, Del II" till regeringen i anledning av det nya uppdraget.

Mot bakgrund av att det efter Registernämndens rapport den 3 oktober 2000 hade kommit in framställningar till regeringen från enskilda som tidigare inte hade begärt utredning av nämnden, fann regeringen att nämnden borde återuppta sitt uppdrag. Regeringen beslutade därför den 28 juni 2001 att nämnden, på samma sätt som föreskrevs i regeringens beslut den 31 mars 1999, skulle göra undersökningar i fråga om personer som efter ett nytt annonseringsförfarande anmälde sig till nämnden senast den 30 november 2001. Nämnden redovisade detta uppdrag den 3 april 2002 genom en rapport "Personalkontroll, Del III".

Registernämnden skall enligt 6 § i sin instruktion varje år före den 1 mars lämna en berättelse till regeringen om sin verksamhet under det senaste kalenderåret.

Nämnden får härmed överlämna sin verksamhetsberättelse för år 2002.

2. FÖRESKRIFTER SOM VAR AV VIKT FÖR NÄMNDENS VERKSAMHET ÅR 2002

- Regeringsformen
- Sekretesslagen (1980:100)
- Säkerhetsskyddslagen (1996:627)
- Personuppgiftslagen (1998:204)
- Polisdatalagen (1998:622)
- Förordning (1989:149) om bevakningsföretag m.m.
- Förordning (1989:773) med instruktion för RPS
- Verksförordningen (1995:1322)
- Säkerhetsskyddsförordningen (1996:633)
- Förordning (1996:730) med instruktion för Registernämnden

3. NÄMNDENS SAMMANSÄTTNING M.M.

Under år 2002 har nämnden bestått av följande ledamöter: f.d. lagmannen Carl-Anton Spak, ordförande, chefsrådmannen Jan Öhman, vice ordförande, riksdagsledamöterna Christel Anderberg, Ingvar Johnsson (den 1 januari – den 27 november) och Susanne Eberstein (den 28 november – den 31 december samt advokaten Rune Ek.

RPS har haft att tillhandahålla nämnden kanslifunktioner, sammanträdeslokaler och föredragande.

Som föredragande i ärenden om registerkontroll har under år 2002 tjänstgjort kriminalkommissarierna Barbro Karlsson, Sören Johansson och Ingemar Månsson.

4. NÄMNDENS ARBETSSÄTT

Registerkontrollärendena avgörs - i den mån det finns uppgifter om den kontrollerade i polisregister - dels efter föredragning vid sammanträden för nämnden i dess helhet, dels efter föredragning för ordföranden eller vice ordföranden, dels utan föredragning genom beslut av en föredragande. Det bör dock särskilt framhållas att det beslut som nämnden har fattat i fråga om delegering av beslutanderätt i fråga om registerkontrollärenden innebär att **uppgift i Säpo-**

registret får lämnas ut till den myndighet (motsvarande) som har begärt registerkontroll endast efter beslut av nämnden **i dess helhet**. Det skall också understrykas att en föredragande **inte** själv kan fatta ett beslut **att lämna ut** någon uppgift ur polisregister.

Företrädare för nämnden har överlagt med olika myndighetsföreträdare för att åstadkomma sådana rutiner i fråga om handläggningen av ärendena om registerkontroll att arbetet med dessa löper på ett effektivt sätt i enlighet med säkerhetsskyddslagens och säkerhetsskyddsförordningens bestämmelser.

Nämnden höll 24 sammanträden under år 2002. Föredragningar av registerkontrollärenden skedde för ordföranden eller vice ordföranden vid sammanlagt 50 tillfällen därutöver.

5. REGISTERNÄMNDENS VERKSAMHET MED REGISTERKONTROLLÄRENDEN

5.1 Statistiska uppgifter

I bilaga 1 återges vissa uppgifter om antalet registerkontrollärenden under åren 1998 - 2002 samt vissa uppgifter om ärendenas art och de beslut som ärendena har föranlett.

5.2 Arbetsutveckling och arbetsmetoder vid Registernämnden

Registernämnden inrättades den 1 juli 1996 och har alltså verkat i snart sju år. Arbetet inom nämndens kansli flyter väl. Några arbetsbalanser i fråga om handläggning av ärenden om registerkontroll finns för närvarande inte. RPS har ställt resurser till förfogande för kansliarbetet i en utsträckning som nämnden funnit godtagbar. RPS har också i samråd med nämnden gjort undersökningar i syfte att finna möjligheter att effektivisera handläggningen av registerkontrollärendena. Arbetet med att finna vägar att ytterligare effektivisera handläggningen av registerkontrollärenden fortsätter. Exempelvis utreds för närvarande möjligheterna att använda elektronisk kommunikation vid ansökningar och beslut i registerkontrollärenden.

Under år 2002 kom det in 63.024 ärenden om registerkontroll till Registernämnden, vilket innebär en minskning i förhållande till år 2001 med 1.176 ärenden. I nyss nämnda bilaga finns närmare uppgifter om ärendenas art. Utöver de nu redovisade ärendena om registerkontroll har nämnden handlagt 197 s.k. spontanärenden, dvs. ärenden i vilka RPS har fått kännedom om att uppgift har tillförts polisregister beträffande en person som tidigare har registerkontrollerats (29 § säkerhetsskyddsförordningen).

Enligt 25 § säkerhetsskyddslagen skall Registernämnden, innan en uppgift som har kommit fram vid registerkontroll eller särskild personutredning lämnas ut för säkerhetsprövning, ge den som uppgiften avser tillfälle att yttra sig, s.k. kommunicering. Detta gäller dock inte om uppgiften omfattas av sekretess i förhållande till den enskilde enligt någon annan bestämmelse i sekretesslagen (1980:100) än 7 kap. 17 §. Under år 2002 har det endast förekommit i två ärenden att den kontrollerade inte enligt 25 § säkerhetsskyddslagen har beretts tillfälle att yttra sig över uppgifter som har utlämnats om honom.

Registernämnden vill framhålla att det då och då händer att den ändrar sitt preliminära beslut att utlämna viss uppgift på grund av vad den kontrollerade uppger under kommuniceringsförfarandet eller att nämnden till den myndighet som har begärt kontrollen vidarebefordrar vissa synpunkter från den kontrollerade under kommuniceringsförfarandet. Vidare har det hänt att den kontrollerade under detta förfarande har anmält att han inte längre vill kvarstå som sökande, om

nämnden lämnar ut uppgift om honom, och därför inte längre går med på att det görs kontroll av honom. Vid sådant förhållande kontrollerar nämnden att vederbörande återkallar sin ansökan om anställning, varefter registerkontrollförfarandet avbryts.

Det förhållandet att kommunikering numera sker i långt större utsträckning än före säkerhetsskyddslagens ikraftträdande den 1 juli 1996 är enligt Registernämndens mening ägnat att stärka förtroendet för kontrollsystemet.

Det bör också framhållas att antalet utlämnade uppgifter ur Säpo-registret har minskat sedan säkerhetsskyddslagen trädde i kraft. Endast i åtta ärenden lämnades det under år 2002 ut uppgift ur Säpo-registret. En bidragande orsak till detta kan vara att de myndigheter som begär registerkontroll numera gör en bättre säkerhetsprövning än tidigare, innan de gör sin framställning till RPS om kontroll. Även det förhållandet att Registernämnden lämnar ut färre uppgifter ur Säpo-registret än tidigare är enligt nämndens mening ägnat att stärka förtroendet för systemet med registerkontroller.

6. TIDIGARE AV REGISTERNÄMNDEN TILL JUSTITIEDEPARTEMENTET FRAMFÖRDA ÖNSKEMÅL OM ÄNDRINGAR I SÄKERHETSSKYDDSLAGSTIFTNINGEN

I verksamhetsberättelsen för år 1999 angav Registernämnden att den anser att det finns så avsevärda brister i det regelsystem som gäller för s.k. **terroristkontroll** enligt 14 § säkerhetsskyddslagen att en översyn bör göras av regelsystemet. I bilaga 2 återges vad nämnden då framhöll.

I verksamhetsberättelsen för år 2001 tog Registernämnden upp ytterligare en omständighet som rör ärenden om **terroristkontroll**. Problemet hänför sig till handläggning av registerkontrollärenden inför särskilda större sammankomster av exempelvis det slag som EU-mötet i Göteborg i juni 2001 utgjorde. I bilaga 3 återges vad nämnden då framhöll.

De skäl som Registernämnden åberopade i sina verksamhetsberättelser för åren 1999 och 2001 för en översyn av systemet för terroristkontroll kvarstår enligt nämndens mening fortfarande och har dessutom fått ytterligare tyngd efter händelserna den 11 september 2001.

I verksamhetsberättelsen för år 2000 föreslog nämnden viss ändring av 21 § 1 säkerhetsskyddslagen så att det klarläggs att bestämmelsen avser också **delsbo/särbo**. I bilaga 4 återges vad nämnden då framhöll.

De skäl som Registernämnden åberopade i sin verksamhetsberättelse för en ändring av 21 § 1 säkerhetsskyddslagen kvarstår enligt nämndens mening fortfarande.

Några ändringar av säkerhetsskyddslagstiftningen i enlighet med Registernämndens tidigare framförda önskemål har ännu inte skett. För nämnden är det angeläget att de förslagna ändringarna genomförs så snart som möjligt.

7. NÄMNDENS GRANSKNING AV SÄKERHETSPOLISENS BEHANDLING AV UPPGIFTER ENLIGT POLISDATALAGEN (1998:622)

7.1 Granskningens utförande

Registernämndens uppgift att granska Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter enligt polisdatalagen, särskilt med avseende på 5 § i nämnda lag, har inte delegerats till enskilda

ledamöter utan har utförts av samtliga ledamöter gemensamt. Sådan granskning sker såväl under det praktiska arbetet med de olika registerkontrollärendena som vid särskilda granskningstillfällen vid rotlar inom Säkerhetspolisen. Nämndens ledamöter har också som ett led i sin granskningsverksamhet under år 2002 gjort besök vid Säkerhetspolisens sektioner i Luleå och i Göteborg.

7.2 Granskning av Säpo-registret

När det gäller registrering i Säpo-registret (Centralregistret) finns i Säkerhetspolisens arbetsordning bestämmelser som är ägnade att förhindra att registrering sker i strid mot föreskrifterna i 32 – 34 §§ polisdatalagen (1998:622) om Säpo-registret och i 5 § samma lag om registrering av s.k. känsliga personuppgifter. Registernämnden har inte gjort några iakttagelser av omständigheter som tyder på att registrering sker i strid mot vad som är föreskrivet.

7.3 Granskning av analysdatabaser och systemet PLUTO med särskilda skrivelser av Registernämnden till Justitiedepartementet den 4 oktober 2000 och den 20 september 2002.

I en särskild skrivelse till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet den 4 oktober 2000 (jfr. Polisdatautredningens betänkande ”Behandling av personuppgifter i polisens verksamhet”, SOU 2001:92, s. 288-291) redogjorde Registernämnden för vissa iakttagelser som den hade gjort under sin granskning av Säkerhetspolisens arbete med analysdatabaser och PLUTO-systemet. Regeringen överlämnade den 23 november 2000 denna nämndens skrivelse till den då arbetande Polisdatautredningen. Utredningen lämnade sitt betänkande ”Behandling av personuppgifter i polisens verksamhet” i november 2001. I betänkandet anger utredningen på s. 237 att den menar att Registernämndens synpunkter blir tillräckligt beaktade genom de förslag som utredningen lägger fram.

Som ett led i remissbehandlingen av utredningens förslag har dock Registernämnden i skrivelse till Justitiedepartementet den 20 september 2002 (bilaga 5) anmält att den inte delar utredningens mening om att nämndens synpunkter har blivit tillräckligt beaktade. Tvärtom har nämnden angett att den menar att det finns avsevärda risker att under Säkerhetspolisens arbete med s.k. analysdatabaser och med PLUTO-systemet behandling av personuppgifter sker i strid mot vad som anges i 2 kap. 3 § andra stycket regeringsformen och 5 § polisdatalagen. Säkerhetstjänstkommissionen synes i sin nyligen avgivna rapport dela denna nämndens mening (jfr. SOU 2002:87 s. 401 – 402). Det kan tilläggas att RPS och Säkerhetspolisen i sina remissyttranden har angett att de anser att lagändringar bör ske **med förtur** i fråga om de omständigheter som Registernämnden har pekat på.

Registernämnden vill till vad som i föregående stycke angetts om risker lägga att nämnden vid granskning i december 2002 av registrering i en analysdatabas iakttagit att registrering på ett markant sätt hade skett i strid mot vad som är tillåtet enligt de angivna bestämmelserna i regeringsformen och polisdatalagen. Vad nämnden då iakttog har bl.a. föranlett Säkerhetspolisen att vidta särskilda åtgärder som enligt nämndens mening är ägnade att minska risken för författningsstridiga registreringar vid enheter som arbetar med analysdatabaser.

8. NÄMNDENS PLANERING FÖR ARBETET UNDER ÅR 2003

Registernämnden avser att under år 2003 - på motsvarande sätt som har skett under tidigare år - följa det arbete som myndigheterna bedriver i syfte att effektivisera arbetet med sådana säkerhetskyddsfrågor som berörs av nämndens verksamhet.

Antalet sammanträden med Registernämnden i dess helhet får anpassas till dels antalet registerkontrollärenden som bör avgöras av nämnden i en sammansättning med minst fyra ledamöter, dels det naturliga krav som finns på snabbhet i fråga om avgörande av sådana ärenden, dels omfattningen av arbetet med granskning av Säkerhetspolisens behandling av uppgifter enligt polisdatalagen.

I Registernämndens handläggning av detta ärende har deltagit ledamöterna Carl-Anton Spak, ordförande och föredragande, Jan Öhman, vice ordförande, Beatrice Ask, Susanne Eberstein och Rune Ek.

För Registernämnden:

Carl-Anton Spak

Bilaga 1

VISSA UPPGIFTER BETRÄFFANDE REGISTERNÄMNDENS ÄRENDEN OM REGISTERKONTROLL UNDER ÅREN 1998 - 2002

	1998	1999	2000	2001	2002
1. Sammanlagda antalet inkomna ärenden	79.333	63.485	52.641	64.200	63.024
2. Antalet personer som har varit föremål för kontroll (dem som det har begärts registerkontroll i fråga om samt, när det gäller säkerhetsklasserna 1 och 2, makar eller sambor)	84.100	66.472	55.087	66.752	66.030
3. Antalet ärenden fördelade på olika kategorier					
a) i fråga om säkerhetsklass 1	437	479	272	281	292
b) " 2	5.293	3.630	3.257	3.467	3.880
c) " 3, inkl. väktare	51.761	40.594	32.597	38.476	46.969
d) enligt 14 § säkerhetsskyddslagen (terroristkontroll)	22.010	18.482	16.182	21.677	11.429
e) enligt 15 § säkerhetsskyddslagen (främmande stat m.m.)	<u>232</u>	<u>300</u>	<u>333</u>	<u>299</u>	<u>454</u>
Summa ärenden under 3	79.733	63.485	52.641	64.200	63.024
4. Antalet ärenden fördelade på framställningar som rör försvaret och på framställningar som rör andra myndigheter m.m.					
a) försvaret ^{Se not 1}	28.452	37.685	27.518	27.898	36.440
b) övriga	<u>51.281</u>	<u>25.800</u>	<u>25.123</u>	<u>36.302</u>	<u>26.584</u>
Summa ärenden under 4	79.333	63.485	52.641	64.200	63.024
5. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka det fanns uppgift i Säkerhetspolisens register ^{Se not 2} bortsett från endast uppgift om tidigare registerkontroll	504 (0,60%)	562 (0,84%)	605 (1,09%)	778 (1,16%)	710 (1,07%)
6. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka det fanns uppgifter i belastningsregistret BR och/eller i misstankeregistret MR (före år 2000 i person- och belastningsregistret (PBR)) ^{Se not 3}	4.298 (5,1%)	3.077 (4,6%)	3.341 (6,1%)	2.526 (3,8%)	2.300 (3,48%)
7. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka uppgift från Säkerhetspolisens register har lämnats ut ^{Se not 2}	46 (0,05%)	27 (0,04%)	19 (0,03%)	9 (0,01%)	8 (0,01%)
Av dessa uppgifter rör					
a) försvaret	30	19	12	9	5
b) övriga	16	8	7	0	3
8. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka uppgift i BR och/eller MR (före år 2000 i PBR) har lämnats ut ^{Se not 3}	813 (0,97%)	832 (1,25%)	590 (1,07%)	491 (0,73%)	480 (0,72%)
Av dessa uppgifter rör					
a) försvaret	557	492	488	294	329
b) övriga	256	340	102	197	151
9. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka uppgift har lämnats ut enligt 18 § säkerhetsskyddslagen (särskild personutredning i säkerhetsklasserna 1 och 2)			10	2	8

Not 1. Med försvaret menas i detta sammanhang Försvarmakten, Försvarets Materielverk och Totalförsvarets pliktverk

Not 2. Säkerhetspolisens register har det dubbla ändamålet att tjäna som spaningsregister för Säkerhetspolisens verksamhet och att vara underlag för registerkontroll. Utlämnande av en uppgift har i samtliga fall föregåtts av en prövning i det individuella fallet av Registernämnden enligt 24 § säkerhetsskyddslagen, därvid nämnden har funnit att uppgiften kan antas ha betydelse för prövningen av den kontrollerades pålitlighet från säkerhets-synpunkt.

Not 3. PBR ersattes den 1 januari 2000 av ett belastningsregister (BR) och ett misstankeregister (MR). PBR var främst ett belastningsregister och innehöll uppgifter om påföljder och därmed sammanhängande beslut som skulle antecknas enligt de då gällande kriminalregister- och polisregisterförfattningarna. I PBR fick också tas upp uppgift om misstanke om brott, om det var av särskild betydelse för brottspaning. I BR redovisas i motsats till vad som var fallet i fråga om PBR även trafikförseelser som har föranlett penningböter. Detta förhållande torde förklara att förhållandevis fler av de kontrollerade förekommer i BR/MR än tidigare i PBR.

Också i fråga om PBR, BR och MR hade Registernämnden att göra en sådan prövning enligt 24 § säkerhetsskyddslagen som anges i not 2. Utlämnade uppgifter avsåg nästan aldrig anteckning om endast mindre allvarlig brottslighet.

Bilaga 2 (= avsnitt 5.4 i Registernämndens verksamhetsberättelse för 1999)

5.4.1 Inledning

I 14 § säkerhetsskyddslagen stadgas att registerkontroll får göras – utöver vad som gäller för dem som placeras i säkerhetsklass - om det behövs för **skyddet mot terrorism** och det finns **särskilda skäl**. Föreskrifter om detta meddelas av regeringen, utom såvitt gäller riksdagen och dess myndigheter. I 22 § säkerhetsskyddslagen anges att vid registerkontroll som sker enligt 14 § utlämnande av uppgifter får omfatta alla uppgifter som finns om den kontrollerade i i Säpo-registret eller annars behandlas hos Säkerhetspolisen samt de uppgifter om den kontrollerade som finns i belastningsregistret och i misstankeregistret om dom eller misstanke om brott som avses i 3 kap. 1, 2, 5 och 6 §§, 4 kap. 1-6 och 8-9 a §§, 6 kap. 1 och 2 §§, 8 kap. 4-6 §§, 9 kap. 3 och 4 §§, 12 kap. 3 §, 13 kap. 1-5 b och 7 §§, 16 kap. 1-3, 5, 6 och 8 §§, 17 kap. 1 §, 18 kap. 1 och 3-5 §§ samt 19 kap. brottsbalken, 1 och 3 §§ narkotikastrafflagen och 9 kap. 1 § vapenlagen. Även uppgift om försök och förberedelse till de gärningar som avses får lämnas ut. Under avsnitt 5.4.2 anges vilka brott som avses med dessa lagbestämmelser.

5.4.2 Införandet av möjligheten till terroristkontroll

I prop. (1995/96:129) Säkerhetsskydd anför regeringen (s. 44): ”Erfarenhetsmässigt har riskerna för terroristaktioner varit stora vid våra flygplatser. För dessa gäller lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats. Enligt lagen får vissa särskilda kontrollåtgärder vidtas på flygplats till förekommande av brott som utgör en allvarlig fara för säkerheten vid luftfart (1 §). För att söka efter vapen eller andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott mot luftsäkerheten får väskor och andra slutna förvarsutrymmen inom flygplatsens område undersökas. Vidare får flygpassagerare och andra personer som uppehåller sig inom flygplatsens område kroppsvisiteras (3 §). Det framstår som en brist att registerkontroll av de anställda inte är tillåten. – Skyddet mot terroristhandlingar bör emellertid inte begränsas till flygplatser. I lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. (skyddslagen) finns bestämmelser om åtgärder till skydd mot sabotage, terrorism, spioneri och andra fall av röjande av hemliga uppgifter inom totalförsvaret. Om allmänhetens tillträde till eller rätt att utnyttja en anläggning, ett område, ett fartyg eller ett luftfartyg behöver begränsas för något av dessa ändamål, får bestämmas att anläggningen, området, fartyget eller luftfartyget skall utgöra skyddsobjekt (3 §). – Genom att kunna förordna att personal vid anläggningar som utgör skyddsobjekt enligt skyddslagen och vid flygplatser får underkastas registerkontroll kan man på ett relativt tydligt sätt åstadkomma en begränsning som medför att registerkontroll bara får ske beträffande personal med arbetsuppgifter som har särskild betydelse från säkerhetssynpunkt. ----- Även om kontroll av personalen vid flygplatser och skyddsobjekt idag framstår som mest angelägen, bör det finnas en möjlighet att på kort tid utsträcka omfattningen av denna kontroll.”

I samma proposition anges vidare (s.52): ”Det anförda leder till ståndpunkten att kontrollen till skydd mot terrorism måste vara mer begränsad än när de gäller kontroll i andra fall, och dessutom mer specialiserad. En faktor av central betydelse är självfallet om det föreligger en anknytning till någon känd terroristorganisation eller någon annan sammanslutning från vilken det finns anledning att befara allvarlig brottslighet som innefattar våld eller skadegörelse. Även kontakter med främmande länders säkerhetstjänster är naturligtvis av intresse. Uppgifter bör således vid kontroll i detta syfte kunna lämnas ut från Säpo-registret. – Utöver dessa uppgifter bör också anteckningar om att den kontrollerade tidigare har dömts för olika våldsbrott eller allvarlig skadegörelse eller om det finns anledning till misstanke om sådan brottslighet kunna lämnas ut från person- och belastningsregistret. – De brottsregistreringar som bör omfattas av

kontrollen är mord, dråp, misshandel, grov misshandel, människorov, olaga frihetsberövande, försättande i nödläge, olaga tvång, olaga hot, hemfridsbrott, brytande av post- eller telehemlighet, intrång i förvar, olovlig avlyssning, våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt tvång, grovt sexuellt tvång, grov stöld, rån, grovt rån, grov skadegörelse, grovt bedrägeri, utpressning, mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, sabotage, grovt sabotage, kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatssabotage, spridande av gift eller smitta, upplopp, våldsamt upplopp, ohörsamhet mot ordningsmakten, uppvigling, myteri, hets mot folkgrupp, våld- eller hot mot tjänsteman, uppror, väpnat hot mot laglig ordning, olovlig kårverksamhet, brott mot medborgerlig frihet, samtliga brott mot rikets säkerhet, narkotikabrott och grovt narkotikabrott samt brott mot 37 § vapenlagen (1973:1176).”

5.4.3 Antalet terroristkontroller

Möjligheten till terroristkontroll tillkom efter ett förslag av Säkerhetsskyddsutredningen (SOU 1994:149). I utredningens betänkande anføres (s. 251) att utredningen beräknade antalet personer som kunde bli föremål för terroristkontroll till omkring 7.000. Åtskilligt fler har emellertid blivit föremål för terroristkontroll. Som framgår av bilaga 3 omfattades 22.010 personer av sådan kontroll under 1998 och 18.482 under 1999. En anledning till det stora antalet terroristkontroller torde vara att för flygplatsernas del Luftfartsverket har funnit det svårt att finna annan gräns för vilka som bör terroristkontrolleras än den som utgörs av att den anställde (motsvarande) får tillträde till del av anläggningarna som allmänheten inte har tillträde till. Å andra sidan har Registernämnden noterat att viss verkstadspersonal som sysslar med flygplansreparationer inte terroristkontrolleras.

Även Försvarsmakten använder sig av terroristkontrollförfarandet. Detta tas av Försvarsmakten i anspråk när det gäller bevakning av särskilda skyddsobjekt. Registernämnden har dock vid ett studiebesök på ett militärt förband gjort iakttagelser av innebörd att det kunde antas att man där i själva verket använt institutet terroristkontroll i situationer då kraven på det men för sekretess i fråga om rikets säkerhet som anges i 17 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) för placering i säkerhetsklass 3 inte helt kunde uppfyllas och utan att det av särskilda skäl behövdes för skydd just mot terrorism.

Registernämndens mening är att det görs onödigt många terroristkontroller, vilket helt allmänt sett kan sägas vara ägnat att skada den enskildes integritet. Det får heller inte vara så att det kan sättas i fråga om det nuvarande systemet för terroristkontroll för vissa yrkesgrupper vid flyplatser egentligen används av annat skäl än risk för terrorism som ett mer eller mindre obligatoriskt inslag under ett anställningsförfarande.

5.4.4 Utlämningsbara brott i fråga om terroristkontroll

Enligt 24 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) får Registernämnden för säkerhetsprövning lämna ut en uppgift, som har kommit fram vid registerkontroll, endast om den kan antas ha betydelse för prövningen av den kontrollerades pålitlighet från säkerhetssynpunkt. När det gäller just denna prövning har nämnden emellanåt under sitt arbete med terroristkontrollärenden funnit anledning att fråga sig om inte det skulle vara till fördel för den kommande säkerhetsprövningen att också uppgifter om andra brott än som avses med brottskatalogen i 22 § säkerhetsskyddslagen kunde få lämnas ut av nämnden. Det kan exempelvis i ett individuellt fall vara så att det utdrag ur polisregister som RPS tillhandahåller Registernämndens kansli visar att den som skall kontrolleras har begått stora mängder brott av annan natur än som anges i brottskatalogen men endast ett utlämningsbart sådant. Om nämnden beslutar att utlämna uppgift om det

utlämningsbara brottet, kan det enligt nämndens mening bli så att den som skall göra säkerhetsprövningen får en ofullständig bild av faktorer som egentligen borde vara tillgängliga för en så bra säkerhetsprövning som möjligt.

Registernämnden menar att en möjlighet att ge ett bättre underlag för säkerhetsprövningen kan vara att den ordningen genomförs att, om det visar sig att utdrag ur de båda polisregistren Belastningsregistret (BR) och Misstankeregistret (MR) i fråga om den som skall terroristkontrolleras innefattar en eller flera uppgifter om brott eller misstanke om brott som avses i brottskatalogen i 22 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) men också uppgift om andra brott eller misstankar därom, nämnden vid sin relevansprövning får beakta och lämna ut uppgift även om de andra brotten och misstankarna. En liknande bestämmelse finns exempelvis i 15 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister i fråga om uppgift om brott som Totalförsvarets pliktverk och Försvarsmakten har rätt att få för sin prövning i fråga om försvarspliktiga som skrivs in eller är inskrivna för värnplikt enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

En annan möjlighet att ge ett bättre underlag för säkerhetsprövningen skulle kunna vara att slopa uppräkningsen av särskilda brott i 22 § säkerhetsskyddslagen och i stället i samma paragraf ange att uppgift får lämnas ut om brott som gör det antagligt att den kontrollerade kan komma att medverka vid terroristhandlingar. I specialmotivering skulle då kunna anges vilka brott som typiskt sett har sådan karaktär.

Det bör dock tilläggas att nämnden känner en viss tveksamhet till om just de brott som idag räknas upp i 22 § tyder på att en person kan antas utgöra en risk i terroristsammanhang. Det kan t.o.m. vara så att en organisation som planerar en terroristattack förmodligen skulle - bl.a. av upptäcktsrisk - akta sig för att anlita personer som har gjort sig skyldiga till allvarlig brottslighet.

5.4.5 Förslag om en översyn av reglerna om terroristkontroll

De under 5.4.3 och 5.4.4. angivna bristerna med det nuvarande systemet med terroristkontroll är enligt Registernämndens mening så avsevärda att regeringen bör föranstalta om en översyn av nu gällande regelsystem i fråga om terroristkontroll.

Bilaga 3 (= avsnittet 5.1 i Registernämndens verksamhetsberättelse för år 2001)

5.1 Särskilt om registerkontroll enligt 14 § säkerhetsskyddslagen

I verksamhetsberättelserna för åren 1999 och 2000 har Registernämnden angett att den anser att det finns så avsevärda brister i det regelsystem som gäller för s.k. terroristkontroll enligt 14 § säkerhetsskyddslagen att en översyn borde göras av regelsystemet. Nämnden vill nu ta upp ytterligare en omständighet som rör ärenden om terroristkontroll. Det gäller ett problem som har blivit alltmer aktualiserat för Registernämnden under år 2001.

Problemet har bestått i att det har visat sig vara omöjligt att fullt ut handlägga en del ansökningar om terroristkontroll som har gjorts med anledning av en särskild händelse av t.ex. det slag som EU-mötet i Göteborg i juni 2001 utgjorde. Inför det mötet gjorde Säkerhetspolisen - efter bemyndigande av regeringen - ett större antal ansökningar om registerkontroll med stöd av 14 § säkerhetsskyddslagen. Ansökningarna avsåg i vissa fall personer om vilka det först på ett sent stadium inför mötet kunde klargöras att de skulle komma att anlitas för visst ändamål. Dessa fick, som alla andra som skulle anlitas, lämna sitt godkännande till genomförande av registerkontroll. Det kunde då hända att nämnden i ett preliminärt beslut beträffande en kontrollerad bedömde att uppgift borde lämnas ut till den som hade begärt registerkontrollen, dvs. Säkerhetspolisen, men att det tidsmässigt var omöjligt att hinna med det i 25 § säkerhetsskyddslagen föreskrivna kommuniseringsförfarandet. I detta läge måste handläggningen av registerkontrollärendet avbrytas.

I ett sådant här fall och i liknande fall där tidsbrist har hindrat tillämpningen av det föreskrivna registerkontrollförfarandet torde Säkerhetspolisen, som ett led i sin polisoperativa verksamhet, ha funnit erforderligt att själv företa slagningar i polisregister för att kunna försäkra sig om att personer som kunde utgöra säkerhetsrisker inte skulle komma att tas i anspråk. Det kan då ha blivit så att Säkerhetspolisen har vidtagit åtgärder i syfte att förhindra att vederbörande skulle tas i anspråk för det med ansökningen om registerkontroll avsedda uppdraget. Det ankommer inte på Registernämnden att bedöma Säkerhetspolisens operativa verksamhet, men nämnden finner det olyckligt att en person lämnar sitt medgivande till en registerkontroll, och utgår från att regelsystemet beträffande en sådan kontroll iakttas helt igenom, medan han i praktiken blir föremål för ett helt annat förfarande.

Ju tidigare regeringen ger tillstånd till terroristkontroll enligt 14 § säkerhetsskyddslagen med anledning av en viss kommande händelse desto mindre torde behovet av polisoperativa slagningar i register bli. Det är emellertid säkert omöjligt att undvika alla situationer då tidsbrist framtvingar sådana slagningar av Säkerhetspolisen. Situationen kan nämligen exempelvis vara den att någon annan omgående måste anlitas i den kontrollerades ställe, t.ex. om den kontrollerade med kort varsel får förhinder på grund av sjukdom eller liknande.

En annan möjlighet att minska antalet polisoperativa slagningar skulle kunna skapas genom en lagändring som ger Registernämnden tillfälle att i lägen, då kommunikering före ett utlämnande är omöjligt av tidsskäl, kommunicera först i efterhand. Mot en sådan ordning kan emellertid göras den invändningen att den kan vara ägnad att undergräva tilltron till det kommuniseringsförfarande som nu tillämpas. Det finns enligt nämndens mening anledning att närmare utreda vilka åtgärder som bör vidtas för att minska antalet polisoperativa slagningar som företas i den situationen då sedvanlig registerkontroll inte hinner slutföras.

Bil. 4 (= avsnitt 6.2 i Registernämndens verksamhetsberättelse för år 2000)**6.2 Begäran om ändring av 21 § 1 säkerhetsskyddslagen (1996:627)**

I 21 § 1 säkerhetsskyddslagen (1996:627) förskrivs att utlämnande av uppgifter vid registerkontroll får i fråga om säkerhetsklass 1 eller 2 omfatta varje uppgift som finns tillgänglig i polisregister om den kontrollerade och, om det är oundgängligen nödvändigt, om make eller sambo. I prop. 1995/96:129 Säkerhetsskydd (s.50) anges i fråga om denna bestämmelse bl.a. följande: "När det gäller en make eller en sambo till den kontrollerade föreligger däremot normalt särskilda lojalitets- och beroendeförhållanden. I andra sammanhang tillmäts sådana släktskapsförhållanden sålunda en särskild relevans. Det bör därför finnas utrymme att ta med uppgifter rörande sådana anhöriga även i prövningen av den kontrollerades pålitlighet från säkerhetssynpunkt."

Relationer som i förevarande avseende torde vara helt jämställda med en relation mellan två sambor är de som föreligger mellan två delsbor, dvs. personer som kortare tid sammanbor med varandra, och mellan två särbor, dvs. personer i ett parförhållande där de båda inte bor ihop. I 23 § säkerhetsskyddslagen finns en undantagsregel som innebär att regeringen i enskilda fall om det finns synnerliga skäl kan besluta att uppgifter i större omfattning än som annars är medgivet får lämnas ut. Med stöd av denna bestämmelse skulle även uppgift om delsbo/särbo kunna lämnas ut om Registernämnden skulle ha kännedom om att ett sådant förhållande föreligger.

Fråga om att i registerkontrollärende lämna ut uppgift om särbo har varit aktuell för Registernämnden. I det ärendet hade på föreskriven ansökningsblankett särbon tagits upp på motsvarande sätt som skall göras i fråga om en sambo. Eftersom ansökningsblanketten och lagregeln i fråga endast anger att det är make/sambo som skall medkontrolleras, bedömer nämnden emellertid detta fall såsom ett undantagsfall.

När det gäller en prövning av pålitlighet från säkerhetssynpunkt bör enligt Registernämndens mening göras samma prövning antingen det rör sig om sambor eller delsbor eller särbor. Även om nämnden har en möjlighet att underställa regeringen fråga om utlämnande av uppgift beträffande delsbo/särbo bör 21 § säkerhetsskyddslagen ändras på det sättet att bestämmelsen uttryckligen omfattar också delsbo/särbo. Om lagen inte ändras saknas nämligen möjligheten att i ifrågavarande ansökningsblankett om registerkontroll ange att delsbo/särbo omfattas av registerkontroll, vilket är en förutsättning för att vetskap om ett sådant förhållande skall kunna erhållas.

Om det skulle anses olämpligt att i säkerhetsskyddslagen införa begreppen delsbo och särbo kan i stället i 21 § 1 anges att utlämnande av uppgifter vid registerkontroll i fråga om säkerhetsklass 1 eller 2 får omfatta varje uppgift som finns tillgänglig om den kontrollerade och, om det är oundgängligen nödvändigt, om make eller sambo eller någon på liknande sätt den kontrollerade närstående. En sådan skrivning lämpar sig dock sämre för användning i en blankett som brukas vid ansökan om registerkontroll.

